

OBVESTILO KOMISIJE**SMERNICE****Ureditev EU za trgovino s slonovino znotraj EU in ponovni izvoz slonovine**

(2017/C 154/06)

Namen teh smernic je zagotoviti razlago Uredbe Sveta (ES) št. 338/97⁽¹⁾ s priporočilom državam članicam EU, naj (i) ustavijo (ponovni) izvoz predmetov iz neobdelane slonovine ter (ii) zagotovijo strogo razlago določb prava EU, s katerimi sta dovoljena trgovina s slonovino znotraj EU in (ponovni) izvoz obdelane slonovine.

1. Ozadje in utemeljitev**(i) Mednarodni pravni okvir in pravni okvir EU za trgovino s slonovino**

Afriški slon *Loxodonta africana* in azijski slon *Elephas maximus* sta vključena v dodatke h Konvenciji o mednarodni trgovini z ogroženimi prostoživečimi živalskimi in rastlinskimi vrstami (CITES), ki združuje 183 pogodbenic, med katerimi so tudi EU in vse države članice EU. V skladu z veljavno ureditvijo na podlagi konvencije CITES je mednarodna trgovina s slonovino⁽²⁾ prepovedana, pri čemer obstajajo le strogo omejene izjeme (zlasti za predmete, pridobljene pred začetkom uporabe določb konvencije CITES za slonovino). Konvencija CITES ne ureja domače trgovine s slonovino.

Konvencija CITES se v EU izvaja z Uredbo (ES) št. 338/97 in povezanimi uredbami Komisije (uredbe EU o trgovini s prostoživečimi rastlinskimi in živalskimi vrstami). EU je za slonovino (pa tudi za druge vrste iz Priloge A k Uredbi (ES) št. 338/97) sprejela dodatne ukrepe, ki so strožji od določb konvencije CITES.

Zato je trgovina s slonovino v EU strogo urejena z uredbami EU o trgovini s prostoživečimi rastlinskimi in živalskimi vrstami, vnos slonovine v EU, trgovina z njo znotraj EU in izvoz slonovine iz EU za komercialne namene pa na splošno niso dovoljeni.

Trgovina s slonovino znotraj EU in ponovni izvoz slonovine za komercialne namene sta dovoljena samo pod naslednjimi pogoji:

- trgovina znotraj EU je dovoljena za predmete iz slonovine, ki so bili v EU uvoženi, preden je bila vrsta slona uvrščena na seznam iz Dodatka I h konvenciji CITES (18. januar 1990 za afriškega slona in 1. julij 1975 za azijskega slona)⁽³⁾. Trgovina znotraj EU lahko poteka le, če je zadevna država članica EU za to izdala potrdilo, razen za „obdelane osebk“ (glej opredelitev spodaj), pridobljene pred 3. marcem 1947, s katerimi se lahko v EU trguje brez potrdila,
- ponovni izvoz iz EU je dovoljen za osebk iz slonovine, pridobljene pred datumom, ko se je zanje začela uporabljati konvencija CITES, tj. pred 26. februarjem 1976 za afriškega slona in 1. julijem 1975 za azijskega slona⁽⁴⁾.

(ii) Mednarodno ozadje: porast divjega lova na slone in nezakonite trgovine s slonovino, ki ju spodbuja vse večje povpraševanje v Aziji

V zadnjih letih divji lov na slone dosega zelo visoke številke. Od leta 2011 naj bi bilo vsako leto ubitih od 20 000 do 30 000 afriških slonov⁽⁵⁾. To je povzročilo obsežno zmanjšanje populacij afriškega slona in ogrozilo obnovitev vrste, opaženo od leta 1990 do sredine prvega desetletja 21. stoletja.

⁽¹⁾ Uredba Sveta (ES) št. 338/97 z dne 9. decembra 1996 o varstvu prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst z zakonsko ureditvijo trgovine z njimi (UL L 61, 3.3.1997, str. 1).

⁽²⁾ Sklicevanje na slonovino v teh smernicah se nanaša samo na slonje okle.

⁽³⁾ V skladu s členom 8(3)(a) Uredbe (ES) št. 338/97.

⁽⁴⁾ Glej člen 5(6)(ii) Uredbe Sveta (ES) št. 338/97. Konvencija CITES se za afriške slone uporablja od 26. februarja 1976, ko je Gana to vrsto uvrstila na seznam iz Dodatka III, azijski sloni pa so bili na seznam iz Dodatka I h konvenciji CITES uvrščeni 1. julija 1975.

⁽⁵⁾ Nellemann, C., Henriksen, R., Raxter, P., Ash, N., Mrema, E. (ur). (2014). *The Environmental Crime Crisis – Threats to Sustainable Development from Illegal Exploitation and Trade in Wildlife and Forest Resources*. A UNEP Rapid Response Assessment. Program Združenih narodov za okolje in GRID-Arendal, Nairobi in Arendal.

Ob tem znatnem povečanju obsega divjega lova na afriške slone se je zaradi stalne rasti povpraševanja po slonovini na azijskih trgih zelo povečala nezakonita trgovina s slonovino. Po podatkih informacijskega sistema za trgovino s sloni (ETIS) ⁽¹⁾ je bilo med letoma 2010 in 2015 na leto zaseženih približno 39 ton neobdelane slonovine, zasežene količine obdelane slonovine pa so se stalno povečevale in so v povprečju znašale približno 5,6 tone na leto ⁽²⁾. Gibanje tako velikih količin slonovine kaže na to, da se v nezakonito trgovino s slonovino vse bolj vključujejo mednarodne organizirane kriminalne mreže.

Mednarodna skupnost je v odziv na ta porast divjega lova na slone in nezakonite trgovine s slonovino sprejela številne zaveze, in sicer na podlagi resolucij Generalne skupščine ZN in skupščine ZN za okolje ter tudi na več konferencah na visoki ravni.

Pogodbenice konvencije CITES so se na 17. konferenci (CITES CoP17) oktobra 2016 dogovorile o številnih novih ukrepih, katerih cilj je okrepiti izvrševanje pravil za boj proti divjemu lovu na slone in nezakoniti trgovini s slonovino, zmanjšati povpraševanje po nezakoniti slonovini in okrepiti nadzor nad zakonitostjo slonovine, prisotne na domačih trgih.

Pogodbenice so v Resoluciji CITES 10.10 (Rev. CoP17) o trgovini s primerki slonov pozvane, naj vzpostavijo celovite notranje zakonodajne, regulativne, izvršilne in druge ukrepe za trgovino/domače trge s slonovino. V Resoluciji je tudi priporočeno, naj „vse pogodbenice in nepogodbenice, na območju pristojnosti katerih obstaja zakoniti domači trg za slonovino, ki prispeva k divjemu lovu ali nezakoniti trgovini, sprejmejo vse potrebne zakonodajne, regulativne in izvršilne ukrepe za takojšnje zaprtje svojih domačih trgov za komercialno trgovino z neobdelano in obdelano slonovino,“ in priznано, da „se lahko upravičijo omejene izjeme od tega zaprtja za nekatere predmete; morebitne izjeme pa ne bi smele prispevati k divjemu lovu ali nezakoniti trgovini“.

(iii) Vse večji obseg zakonite trgovine s slonovino iz EU v Azijo

Komercialni ponovni izvoz neobdelane in obdelane slonovine iz EU v skladu z Uredbo (ES) št. 338/97 („zakonit ponovni izvoz“) se je v zadnjih letih zelo povečal, pri čemer je še zlasti opazen trend rasti ponovnega izvoza slonovine v vzhodno Azijo (glej okvir 1).

Okvir 1

Ravni zakonitega ponovnega izvoza slonovine iz EU – osnovna dejstva in številke

Slonji okli sestavljajo največji delež ponovnega izvoza predmetov iz **neobdelane slonovine** iz EU. Medtem ko je bilo med letoma 2006 in 2012 število oklov, ki so bili na leto ponovno izvoženi iz EU, vedno manjše od 100 kosov (razen v letu 2008, ko jih je bilo ponovno izvoženih 111), se je ta številka leta 2013 bistveno povečala (in dosegla več kot 300 kosov), še bolj občutno pa se je povečala v letih 2014 in 2015 (več kot 600 kosov v posameznem letu). Skoraj vsi slonji okli, ki so bili v letih 2014 in 2015 ponovno izvoženi iz EU, so bili namenjeni na Kitajsko ali na Posebno upravno območje Ljudske republike Kitajske Hongkong.

Poleg trgovine z okli so države članice v zadnjem desetletju poročale tudi o **trgovini z neobdelano slonovino v obliki kosov slonovine**. Zdi se, da se je ponovni izvoz kosov slonovine glede na težo na splošno zmanjšal, vendar pa se je glede na število osebkov na splošno povečal (z velikimi nihanji med posameznimi leti), kar kaže, da je v zadnjem desetletju trgovina s tem blagom ostala razmeroma nespremenjena. Vendar je dejanske količine kosov slonovine težko količinsko opredeliti, saj se lahko kosi po velikosti zelo razlikujejo.

Število predmetov iz **obdelane slonovine**, ki so bili ponovno izvoženi iz EU, se je v zadnjih letih povečalo, pri čemer je iz podatkov, ki so jih sporočile države članice EU, razvidno izrazito povečanje od leta 2012. Kar zadeva trgovino s posameznimi osebki, so bile največje količine sporočene leta 2015 (10 000 predmetov iz slonovine, ponovno izvoženih leta 2015). Vendar je treba navesti, da države članice o trgovini poročajo v različnih enotah. Poleg trgovine s posameznimi kosi poročajo tudi o trgovini glede na maso (v kg). Ponovni izvoz slonovine, o katerem so države članice poročale glede na maso, je precej nihal in je najvišje ravni dosegel leta 2012 (približno 600 kg poleg 7 000 posameznih kosov), leta 2015 pa je znašal približno 200 kg.

⁽¹⁾ Informacijski sistem za trgovino s sloni (ETIS) je bil vzpostavljen z Resolucijo konference pogodbenic CITES 10.10 (Rev. CoP17) o trgovini s primerki slonov, da bi se med drugim „(i) merili in evidentirali ravni in trendi ter spremembe ravni in trendov nezakonitega ubijanja slonov in trgovine s slonovino“. Na podlagi sistema ETIS se pred vsako konferenco pogodbenic CITES pripravi izčrpno poročilo o zasegu slonovine po svetu. Zadnji poročili, pripravljena leta 2016 za konferenco pogodbenic CITES CoP17, sta na voljo na naslednjih spletnih naslovih:

<https://cites.org/sites/default/files/eng/cop/17/WorkingDocs/E-CoP17-57-06-R1.pdf>

<https://cites.org/sites/default/files/eng/cop/17/WorkingDocs/E-CoP17-57-06-R1-Add.pdf>

⁽²⁾ Pri 50 % vnosov v sistem ETIS pogodbenice CITES niso opredelile teže zasežene slonovine.

Ponovni izvoz predmetov iz obdelane slonovine obsega številne različne vrste predmetov (vključno s starinami, glasbenimi inštrumenti ali različnimi drugimi vrstami izrezljanih predmetov). Glavna namembna trga za te predmete sta Kitajska in Posebno upravno območje Ljudske republike Kitajske Hongkong, sporočene pa so bile tudi manjše ravni izvoza v druge države, zlasti ZDA, Švico, na Japonsko in v Rusijo.

Podatki, uporabljeni za oceno ravni trgovine, so iz evidenc o ponovnem izvozu, ki so jih države članice EU sporočile v okviru svojih letnih poročil CITES v skladu s členom 15(4) Uredbe (ES) št. 338/97.

(iv) Pobude EU za boj proti nezakoniti trgovini s prostoživečimi rastlinskimi in živalskimi vrstami v zvezi s trgovino s slonovino znotraj EU in izvozom slonovine

EU in njene države članice so v sporočilu o akcijskem načrtu EU za boj proti nezakoniti trgovini s prostoživečimi vrstami⁽¹⁾ pozvane, naj izvajajo celovito strategijo za boj proti nezakoniti trgovini s prostoživečimi vrstami. V navedenem sporočilu je zlasti predvideno (pod ukrepom 2 – „Dodatno je treba omejiti trgovino s slonovino znotraj EU in iz EU“), da bi morala Evropska komisija do konca leta 2016 izdati smernice „za zagotovitev enotne razlage pravil EU za ustavitve izvoza neobdelane slonovine iz časa pred Konvencijo ter za zagotovitev, da se znotraj EU trguje samo z zakonitimi predmeti iz stare slonovine“.

Svet Evropske unije je v svojih sklepih o tem sporočilu iz junija 2016 države članice pozval, naj „na podlagi smernic EU ne izdajajo dokumentacije za izvoz ali ponovni izvoz neobdelane slonovine iz časa pred Konvencijo ter preučijo nadaljnje ukrepe, s katerimi bi lahko zaustavile trgovino s slonovino“.

Te smernice so bile pripravljene v odgovor na te pozive.

Naraščajoče povpraševanje po slonovini v Aziji je eden od najpomembnejših dejavnikov za sedanje visoke ravni divjega lova na slone in nezakonite trgovine s slonovino. EU bo s temi smernicami prispevala k zmanjšanju takega povpraševanja in podprla prizadevanja pomembnih namembnih trgov za proizvode iz prostoživečih vrst, kot je Kitajska, ki je leta 2016 sprejela posebne ukrepe za omejitev uvoza predmetov iz slonovine na svoje ozemlje in napovedala, da bo do konca leta 2017 postopno zaprla svoj domači trg s slonovino. Te smernice so namenjene tudi zagotovitvi, da se znotraj EU ne trguje s slonovino nezakonitega izvora ali da se ta ne izvažata iz nje in da zakonite trgovine s slonovino ni mogoče uporabiti kot krinko za nezakonito slonovino.

V teh smernicah je najprej obravnavan ponovni izvoz slonovine iz EU (oddelek 3), nato pa trgovina s slonovino znotraj EU (oddelek 4).

2. Stanje dokumenta

Te smernice so bile obravnavane in pripravljene v sodelovanju s predstavniki držav članic, zbranimi v „skupini strokovnjakov iz pristojnih upravnih organov CITES“.

To obvestilo je namenjeno državljanom, podjetjem in nacionalnim organom kot pomoč pri uporabi Uredbe (ES) št. 338/97 in njenih izvedbenih uredb. Te smernice ne nadomeščajo, dodajajo ali spreminjajo določb Uredbe Sveta in njenih izvedbenih uredb, poleg tega pa se ne smejo obravnavati ločeno, temveč jih je treba uporabljati skupaj s to zakonodajo. Za uradno razlago prava Unije je pristojno samo Sodišče Evropske unije.

Komisija dokument objavi v elektronski obliki, objavijo pa ga lahko tudi države članice.

Dokument bo v drugem polletju leta 2019 pregledala Komisija v posvetovanju s „skupino strokovnjakov iz pristojnih upravnih organov CITES“. Vendar bodo Komisija in države članice posebno pozornost namenile pomislekom glede domače trgovine s slonovino in tudi ponovnemu izvozu obdelane slonovine iz EU, da bi preučile, ali so v zvezi s tem potrebne spremembe teh smernic pred drugim polletjem leta 2019.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0087&from=SL>.

3. Smernice o razlagi pravil EU o ponovnem izvozu slonovine

(i) Smernice o ponovnem izvozu neobdelane slonovine

Pravila o ponovnem izvozu osebkov iz neobdelane slonovine⁽¹⁾, pridobljenih pred datumom, ko se je zanje začela uporabljati konvencija CITES, so določena v členu 5 Uredbe (ES) št. 338/97.

V skladu s členom 5(2)(d) Uredbe (ES) št. 338/97 se morajo upravni organi pri presoji vlog za ponovni izvoz neobdelane slonovine „po posvetovanju s pristojnim strokovnim organom prepriča[ti], da ni drugih dejavnikov, povezanih z ohranitvijo vrste, ki bi preprečevali izdajo izvoznega dovoljenja“.

Te določbe je treba razlagati glede na okoliščine, opisane v oddelku 1, in tudi glede na posebne značilnosti, povezane z mednarodno trgovino z neobdelano slonovino. Neobdelana slonovina sestavlja največji delež slonovine, ki vstopi v mednarodno nezakonito trgovino po vsem svetu. To dokazujejo podatki, ki so jih pogodbenice CITES sporočile v sistem ETIS in iz katerih je razvidno, da zasegi nezakonite neobdelane slonovine sestavljajo veliko večino slonovine, zasežene po svetu. Neobdelana slonovina vključuje predvsem okle, ki jih je težko razlikovati med seboj. Tveganja, da bi se zakonit ponovni izvoz neobdelane slonovine uporabil kot krinka za nezakonito trgovino z nezakonito neobdelano slonovino, so večja kot pri obdelani slonovini, čeprav se z zakonitimi okli lahko trguje samo, če so označeni.

Z ustavitvijo ponovnega izvoza neobdelane slonovine iz EU se bo preprečilo mešanje oklov zakonitega izvora z nezakonito slonovino, kar bo namembnim državam pomagalo pri izvajanju ukrepov za zmanjšanje povpraševanja po slonovini, ki so pomemben korak v boju proti nezakoniti trgovini s slonovino in sedanjemu porastu divjega lova na slone.

Komisija priporoča, naj države članice v sedanjih okoliščinah, če ne bodo predloženi trdni znanstveni dokazi o nasprotnem, v skladu s previdnostnim načelom upoštevajo, da obstajajo resni dejavniki v zvezi z ohranitvijo vrst slonov, ki nasprotujejo izdaji potrdil za ponovni izvoz neobdelane slonovine.

Komisija zato v skladu z Uredbo (ES) št. 338/97 priporoča, naj države članice kot začasni ukrep in od 1. julija 2017 ne izdajajo potrdil za ponovni izvoz neobdelane slonovine, razen v izjemnih primerih, ko je upravni organ zadevne države članice prepričan, da je predmet:

1. del dejanske izmenjave kulturnih del med uglednimi ustanovami (tj. muzeji);
2. družinska dediščina, ki se giblje zaradi selitve družine;
3. se premešča v izvršilne, znanstvene ali izobraževalne namene.

V vseh takih izjemnih primerih se priporoča, naj upravni organi upoštevajo smernice iz tega dokumenta v zvezi s pridobitvijo ustreznih dokazov o zakonitem izvoru osebkov (Priloga I k temu dokumentu), označevanju (Priloga II) ter, kjer je to ustrezno, usklajevanju z drugimi državami članicami in tretjimi državami (pododdelek (iii)).

(ii) Smernice o ponovnem izvozu obdelane slonovine

V nasprotju z neobdelano slonovino „obdelana slonovina“ zajema številne različne vrste osebkov. To vključuje predmete, s katerimi se že desetletja zakonito trguje (na primer glasbene inštrumente ali starine), in ni jasno, ali bi imela popolna ustavitev ponovnega izvoza takih predmetov oprijemljiv učinek v boju proti mednarodni nezakoniti trgovini s slonovino. Vendar se je zaradi povečanja ponovnega izvoza obdelane slonovine iz EU v zadnjih letih pojavila potreba po okrepitevi nadzora nad izvajanjem veljavnih pravil.

V vseh primerih je nujno, da države članice EU izvajajo visoko stopnjo nadzora v zvezi z vlogami za ponovni izvoz obdelane slonovine za zagotovitev, da ustrezne dokumente izdajo samo, ko so izpolnjeni pogoji v skladu s pravom EU, s katerimi se jamči zakonit izvor slonovine. Da se prepreči izvoz predmetov iz slonovine, ki ne izpolnjujejo zahtevanih pogojev, se priporoča, naj se pogoji za izdajo takih potrdil za ponovni izvoz razlagajo strogo.

⁽¹⁾ Priporoča se, naj države članice EU uporabljajo opredelitev pojma „neobdelana slonovina“ iz Resolucije konference pogodbenic CITES 10.10 (Rev. CoP17), v skladu s katero:

- „(a) izraz ‚neobdelana slonovina‘ vključuje vse cele slonje okle, polirane ali nepolirane in v kakršni koli obliki, ter vso slonovino v razrezanih kosih, polirano ali nepolirano ter kakor koli spremenjeno glede na njeno prvotno obliko, razen ‚obdelane slonovine‘, in
- (b) izraz ‚obdelana slonovina‘ se razlaga tako, da pomeni slonovino, ki je bila izrezljana, oblikovana ali predelana, bodisi v celoti bodisi delno, vendar ne vključuje celih oklov v nobeni obliki, razen če je bila izrezljana celotna površina.“

Za oceno pogojev, na podlagi katerih se lahko dovoli taka trgovina, se priporoča, naj države članice EU uporabljajo smernice o „dokazih o zakoniti pridobitvi“ iz Priloge I k temu dokumentu ter o „označevanju, registraciji in drugih zahtevah za izdajo potrdil“ iz Priloge II.

Še zlasti je pomembno, da vložnik, ki zaprosi za potrdilo za ponovni izvoz, dokaže, da so bili osebki pridobljeni pred datumom, ko se je začela uporabljati konvencija CITES. Če vložnik ne more zagotoviti takega dokaza, se potrdilo ne bi smelo izdati.

Če se potrdilo izda, bi moral biti v njem zadevni predmet opisan dovolj podrobno, tako da se lahko potrdilo uporablja samo za zadevni osebek. Poleg tega lahko države članice, kadar jim zakonodaja to omogoča, razmislijo o primerjanju, preverjanju in evidentiranju identitete vložnika in po možnosti kupca (npr. s hrambo kopij njunih identifikacijskih dokumentov).

(iii) Usklajevanje v državah članicah EU in med njimi ter s tretjimi državami

Kadar so za izdajo dokumentacije CITES pristojni regionalni/lokalni upravni organi CITES, se priporoča, naj države članice zagotovijo, da regionalni organi poročajo osrednjemu upravnemu organu CITES v zvezi z vsemi predloženimi vlogami za potrdila za ponovni izvoz/trgovino znotraj EU. S tem bi se zagotovila ustrezno usklajeno preverjanje zakonite pridobitve in doslednost pri presoji vlog. To bi se lahko podprlo z vzpostavitvijo nacionalnih podatkovnih zbirk za shranjevanje ustreznih informacij.

Kadar je za namene vloge za potrdilo za ponovni izvoz kot dokaz o zakoniti pridobitvi predloženo potrdilo za trgovino znotraj EU, ki ga je izdala država članica EU, bi se bilo treba o njegovi veljavnosti posvetovati z državo članico, ki ga je izdala. To bi moralo veljati za vse vloge, ki vključujejo slonovino, še zlasti pa za neobdelane predmete.

Poleg tega se lahko uporabljajo dodatne omejitve/kontrole v zvezi s ponovnim izvozom v nekatere države ali na nekatera ozemlja, ki so za trgovino s slonovino uvedla strožje domače ukrepe, kot so celinska Kitajska, Posebno upravno območje Ljudske republike Kitajske Hongkong in Združene države Amerike (ZDA). Zadevna država članica bi morala pred izdajo potrdil za ponovni izvoz za slonovino o tem obvestiti organe CITES namembne države, tako da lahko namembna država preveri, ali je uvoz zadevnega osebka skladen z veljavnimi predpisi.

4. Smernice za izvajanje prava EU za trgovino s slonovino znotraj EU

Priporoča se, naj države članice EU pri presoji vlog za potrdila za trgovino s slonovino znotraj EU in razlagi določb prava EU o trgovini z „obdelanimi osebki“ iz slonovine znotraj EU upoštevajo spodaj navedene smernice, ki temeljijo na sedanjih dobrih praksah v državah članicah EU.

Od odločitve CITES o prepovedi mednarodne trgovine s slonovino leta 1989 se je povpraševanje po slonovini v Evropi bistveno zmanjšalo. Države članice EU v konvenciji CITES niso bile opredeljene kot pomembni namembni trgi za slonovino nezakonitega izvora. Trgovina znotraj EU večinoma obsega starine iz slonovine. Vendar se v EU pojavljajo tudi primeri nezakonite trgovine s predmeti iz slonovine. Prav tako se po državah članicah razlikujejo pristopi k obravnavi vlog za potrdila za komercialno uporabo osebkov iz slonovine znotraj EU in v zvezi s trgovino z „obdelanimi osebki“ iz slonovine znotraj EU. EU je odgovorna za zagotovitev, da je komercialna uporaba slonovine v EU strogo nadzorovana in urejena, kot je določeno v Resoluciji CITES 10.10 (Rev. CoP17) in Uredbi (ES) št. 338/97. Zato sta potrebna večja pozornost in nadzor nad trgovino s predmeti iz slonovine znotraj EU, in sicer kar zadeva vloge za trgovino s slonovino znotraj EU in tudi ugotavljanje zakonitosti trgovine z „obdelanimi osebki“ znotraj EU.

V tem okviru in glede na različne ureditve, ki se uporabljajo za vsakega od teh primerov, se priporoča, naj države članice upoštevajo posebne spodaj navedene smernice za vsakega od naslednjih primerov:

- trgovino s predmeti iz slonovine znotraj EU (točka (i) spodaj),
- posebne primere trgovine z „obdelanimi osebki“ znotraj EU (točka (ii) spodaj).

(i) Smernice o trgovini s predmeti iz slonovine znotraj EU

Trgovina znotraj EU z osebki iz Priloge A je v skladu s členom 8(1) Uredbe (ES) št. 338/97 na splošno prepovedana. S členom 8(3) je državam članicam dovoljeno, da odstopajo od te prepovedi, če so izpolnjeni nekateri pogoji (navedeni v pododstavkih od (a) do (h)). Vendar uporaba izraza „lahko“ v členu 8(3) jasno kaže, da države članice niso dolžne izdati potrdila za trgovino znotraj EU, kadar so navedeni pogoji izpolnjeni (razen če to sicer določa pravo Unije, kot na primer pri uporabi načela sorazmernosti). Organ mora pri odločanju o izdaji ali zavrnitvi izdaje potrdila ustrezno uporabiti svojo diskrecijsko pravico.

Zato se za člen 8(3) ne more šteti, da daje vsakemu vložniku pravico do potrdila za trgovino znotraj EU, četudi je izpolnjen eden od pogojev iz pododstavkov od (a) do (h). Poleg tega za člen 8(3) velja previdnostno načelo, in kakor je navedeno zgoraj, dokazno breme za dokazovanje zakonitosti in skladnosti posla s cilji Uredbe (ES) št. 338/97 zato nosi vložnik.

Država članica ima v skladu s pravom Unije ob prejemu vloge za komercialno uporabo slonovine znotraj EU v skladu s členom 8(3) pravico zavrniti izdajo potrdila, četudi je izpolnjen eden od pogojev iz pododstavkov od (a) do (h), če je zavrnitev skladna z načelom sorazmernosti (tj. zavrnitev je primerna za varovanje prostoživečih živalskih ali rastlinskih vrst ali za zagotovitev njihove ohranitve in ne presega tistega, kar je potrebno za doseg navedenega cilja). Komisija in skupina strokovnjakov iz pristojnih upravnih organov CITES menita, da se bo to zgodilo, kadar vložnik ne bo prepričljivo dokazal zakonitosti in skladnosti posla s cilji Uredbe (ES) št. 338/97.

Države članice so odgovorne za preprečevanje izdajanja potrdil, ki bi lahko omogočila kakršne koli nezakonite dejavnosti, zato bi morale take vloge za trgovino znotraj Unije obravnavati tako, da se to tveganje čim bolj zmanjša. Državam članicam se priporoča, naj zagotovijo kar najskrbnejši pregled vlog za potrdila za trgovino znotraj EU in strogo razlagajo pogoje za izdajo takih potrdil, zlasti za neobdelano slonovino.

V ta namen se priporoča, naj države članice EU uporabljajo smernice o „dokazih o zakoniti pridobitvi“ iz Priloge I k temu dokumentu ter o „označevanju, registraciji in drugih zahtevah za izdajo potrdil“ iz Priloge II.

V skladu s členom 8(3)(a) (tj. osebk, „ki so bili pridobljeni v Skupnosti ali so bili vanjo vneseni, preden so se zanje začele uporabljati določbe, ki se nanašajo na vrste iz Dodatka I Konvencije ali iz Priloge C1 Uredbe Sveta (EGS) št. 3626/82 [2] ali iz Priloge A“) je bistveno, da mora vložnik, ki zaprosi za potrdilo za trgovino znotraj EU, dokazati, da so bili osebki pridobljeni v EU ali vanjo vneseni pred 18. januarjem 1990 za afriškega slona in 1. julijem 1975 za azijskega slona. Če vložnik ne more zagotoviti takega dokaza, se potrdilo ne bi smelo izdati.

Če se potrdilo izda, bi moral biti v njem zadevni predmet opisan dovolj podrobno, da je jasno, da se lahko potrdilo uporablja samo za zadevni osebek, kar je še zlasti pomembno za neobdelano slonovino, ki bo verjetno imela manj prepoznavnih značilnosti. Poleg tega lahko države članice, kadar jim zakonodaja⁽¹⁾ to omogoča, razmislijo o primerjanju, preverjanju in evidentiranju identitete vložnika in kupca (npr. s hrambo kopij njunih identifikacijskih dokumentov). Lahko bi se določil tudi poseben pogoj za trgovino z neobdelano slonovino znotraj EU, v skladu s katerim bi moral prodajalec organe obvestiti o identiteti kupca.

Kadar so vloge za trgovino s slonovino znotraj EU predložene v skladu s členom 8(3)(c), so države članice opozorjene, da je uvoz slonovine (kot osebnih predmetov, zlasti lovskih trofej) možen le za nekomercialne namene, zato njihovim lastnikom ni mogoče izdati potrdila za komercialno uporabo znotraj Unije v skladu s členom 8(3)(c).

(ii) **Posebne smernice o trgovini z „obdelanimi osebki“ iz slonovine znotraj EU**

Uredba EU vsebuje posebne določbe o trgovini znotraj EU z „obdelanimi osebki, pridobljenimi več kakor 50 let prej“, ki so v členu 2(w) Uredbe (ES) št. 338/97 opredeljeni kot osebki, „ki so bili glede na naravno surovo stanje znatno spremenjeni za nakit, okrasje, umetnine, uporabne predmete ali glasbene inštrumente več kakor 50 let pred začetkom veljavnosti te uredbe [tj. pred 3. marcem 1947] in za katere se upravni organ zadevne države članice prepriča, da so bili pridobljeni v takih okoliščinah. Šteje se, da so taki osebki obdelani, le če nedvomno spadajo v eno od omenjenih skupin in jih ni treba dodatno rezljati ali ročno ali strojno obdelovati, da bi bili uporabni za svoj namen“. Za „obdelane osebke“, kot so opredeljeni z uredbami EU o trgovini s prostoživečimi rastlinskimi in živalskimi vrstami, se pogosto uporablja tudi izraz „starine“. Vendar je pomembno navesti, da starine, pridobljene pred letom 1947, ki so glede na svoje naravno stanje ostale bistveno nespremenjene, ne izpolnjujejo pogojev za opredelitev kot „obdelani osebki“ na podlagi Uredbe Sveta (ES) št. 338/97.

⁽¹⁾ Zlasti zakonodaja o varstvu osebnih podatkov.

Komercialna uporaba „obdelanih osebkov“ v EU je urejena na podlagi člena 8(3)(b) Uredbe (ES) št. 338/97 in člena 62(3) Uredbe Komisije (ES) št. 865/2006. Če predmet izpolnjuje pogoje iz člena 2(w) Uredbe Sveta, da se lahko šteje za obdelani osebek, potrdilo za njegovo komercialno uporabo znotraj EU ni potrebno.

Za zagotovitev enotne razlage opredelitve „obdelani osebki“ v vseh državah članicah EU je Evropska komisija v sodelovanju z državami članicami EU pripravila notranje smernice na to temo ⁽¹⁾. Navedene smernice, ki ne veljajo posebej za slonovino, zajemajo vidike, kot so sprejemljivi dokazi, da je bil predmet pridobljen pred 3. marcem 1947, tipični primeri predmetov, ki spadajo pod opredelitev „glede na naravno surovo stanje znatno spremenjeni“ in v skupine „nakit“, „okrasje“ itd., ter obnovitev in „ponovna obdelava“ osebkov.

Na splošno se priporoča, naj države članice opredelitev obdelanih osebkov razlagajo ozko, in sicer po naslednjih korakih:

- prvič, lastnik osebka, ki ga želi prodati, mora dokazati, da je bil osebek pridobljen „50 let pred začetkom veljavnosti Uredbe (ES) št. 338/97“, tj. pred 3. marcem 1947,
- drugič, dejstvo, da je okel zgolj nameščen na ploščo, ščit ali drugo vrsto podlage, ne da bi bilo njegovo naravno stanje kakor koli spremenjeno, ne bi smelo zadostovati, da se izdelek šteje za „obdelani osebki“ v skladu s členom 2(w) Uredbe (ES) št. 338/97,
- tretjič, strogo in temeljito bi bilo treba preučiti tudi zahtevo iz člena 2(w), da so bili osebki spremenjeni za „nakit, okrasje, umetnine, uporabne predmete ali glasbene inštrumente“, saj se zdi, da v nedavnih primerih umetniška narava spremembe (kot so obsežna rezbarija, gravura, vstavitev ali dodajanje umetniških ali uporabnih predmetov itd.) ni bila jasna, zato pogoji iz člena 2(w) niso bili izpolnjeni,
- za nadaljnje napotke glede razlage izraza bi bilo treba upoštevati smernice Evropske komisije o „obdelanih osebkih“.

Čeprav za komercialno trgovino z „obdelanimi osebki“ znotraj EU niso potrebna potrdila za trgovino znotraj EU, se priporoča, naj države članice spremljajo svoje domače trge s starinami iz slonovine, vključno z izvajanjem rednih preverjanj, ali imajo trgovci dokazila o starosti in/ali izvoru starin iz slonovine, ki jih prodajajo, ter razmislijo o tem, da bi za trgovce določile obveznost, da na spletiščih in stojnicah/v trgovinah navedejo starost in izvor starin iz slonovine, ki so na prodaj.

Nazadnje je treba navesti, da se za ponovni izvoz „obdelanih osebkov“ iz EU zahteva izdaja potrdila za ponovni izvoz v skladu s členom 5(6)(i) Uredbe (ES) št. 338/97. Priporoča se, naj države članice pri presoji vlog za potrdila za ponovni izvoz takih predmetov uporabljajo smernice iz oddelka 3(ii).

⁽¹⁾ Glej C(2017) 3108.

PRILOGA I

Dokazi o zakoniti pridobitvi*Splošne ugotovitve*

Pri potrilih za ponovni izvoz in potrilih za trgovino znotraj EU mora vložnik organu CITES v zadevni državi članici EU dokazati, da so pogoji za izdajo dokumentov izpolnjeni in zlasti, da so bili osebk iz slonovine zakonito pridobljeni ⁽¹⁾.

Ker se lahko vloge za potrdila za ponovni izvoz/trgovino znotraj EU bistveno razlikujejo (v smislu okoliščin prvotne pridobitve slonovine, količine, ki bo ponovno izvožena ali s katero se bo trgovalo, in prijavljenega izvora/starosti osebkov), bodo države članice običajno morale dokaze, ki jih je predložil vložnik, oceniti za vsak primer posebej.

Čeprav je jasno, da je treba zakonito pridobitev vedno dokazati, bi morale države članice razmisliti o tem, da bi pri presoji vlog za ponovni izvoz slonovine ali trgovino z njo znotraj EU uporabljale pristop, ki temelji na analizi tveganja. Pri poslih bo morda potrebna različna stopnja nadzora, kar je odvisno od količine slonovine, ki bo ponovno izvožena ali s katero se bo trgovalo, oblike slonovine (npr. starina, obdelana ali neobdelana), okoliščin, v katerih je bila slonovina prvotno pridobljena (npr. v okviru komercialnega posla ali kot darilo/dediščina), in datuma prvotne pridobitve. Države članice bodo morale pri določitvi vrste/količine dokazov, potrebnih za utemeljitev vloge, glede na naravo posla uporabiti svojo presojo.

Države članice bi morale pri poslih za trgovino z neobdelano slonovino znotraj EU uporabiti višjo stopnjo nadzora, na primer pri vlogah, ki vključujejo neobdelane okle ali večje neobdelane kose slonovine, zlasti kadar se vloga nanaša na več kot en cel okel/predmet. Države članice lahko tudi razmislijo o večjem nadzoru pri vlogah za trgovino znotraj EU za neobdelano slonovino, ki je bila pridobljena bolj nedavno ali v okviru komercialnega posla (v nasprotju s pridobitvijo kot darilo ali dediščina).

Navesti je treba, da bo vrsta dokazila o izvoru odvisna od načina pridobitve. Na primer:

- če je predmet iz slonovine uvozil vložnik sam pred začetkom veljavnosti Konvencije, bo moral vložnik morda dokazati, da je živel ali delal v državi izvoza. Kot dokazilo, da je vložnik živel v tujini, se lahko sprejmejo stare fotografije, pogodbe, izpiski iz rojstnega lista, izpiski iz registra prebivalstva ali izjava vložnika in/ali drugih družinskih članov. Vložnik bo moral dokazati tudi, da je bil predmet iz slonovine zakonito pridobljen/uvožen v EU (glej *Vrste dokazov* spodaj),
- če je bil predmet iz slonovine kupljen v EU, mora vložnik dokazati, da je bil predmet zakonito pridobljen ali da izpolnjuje zahteve v zvezi z obdelanim osebkom iz obdobja pred letom 1947 (glej *Vrste dokazov* v spodaj).

Vrste dokazov

Pri utemeljitvi vlog za potrdila za ponovni izvoz in trgovino znotraj EU bi morali na splošno imeti prednost naslednji dokazi:

- originalno uvozno dovoljenje CITES, ki je bilo izdano vložniku in so ga potrdili carinski organi, ali originalne uvozne (npr. carinske) listine. Listine bi bilo treba po možnosti preveriti na podlagi informacij v ustreznih podatkovnih zbirkah, npr. nacionalnih carinskih podatkovnih zbirkah ali podatkovnih zbirkah izdanih dovoljenj CITES,
- potrdilo za trgovino znotraj EU. V takem primeru bi se bilo treba posvetovati z državo članico EU, ki je izdala potrdilo, da se preveri njegova veljavnost. Če so informacije na potrdilu za trgovino znotraj EU nejasne ali če obstajajo dvomi/pomisleki glede veljavnosti potrdila/zakonitosti slonovine, bi bilo treba od vložnika in/ali organa izdajatelja zahtevati dodatne informacije. Dodatni dokazi se lahko zahtevajo, če na primer potrdilo ne vsebuje identifikacijskih označevalcev (npr. fotografij, podrobnega opisa, podatkov o teži/dolžini oklov) ali če je zelo staro. Države članice lahko zahtevajo kakršne koli dokaze, s katerimi se zagotovijo dodatne podrobnosti o predmetu in njegovem ozadju, ki niso zabeležene že na potrdilu za trgovino znotraj EU. Lahko zahtevajo tudi potrdilo o prejemu ali listino o prenosu, zlasti če je potrdilo izdano za posamezen posel, da se dokaže, da je sedanjí lastnik osebek pridobil neposredno od imetnika potrdila,

⁽¹⁾ Glej člen 5(3) in (6) Uredbe (ES) št. 338/97 za potrdila za ponovni izvoz, za potrdila za trgovino znotraj EU pa člen 8(3) Uredbe (ES) št. 338/97 v povezavi s členom 59 Uredbe (ES) št. 865/2006.

- rezultati radiokarbonskega datiranja/analize izotopov za določitev starosti (in izvora) osebka ⁽¹⁾, ob upoštevanju, da določitev starosti sama po sebi ne zadostuje za dokaz zakonite pridobitve,
- izvedensko mnenje v obliki določitve starosti, ki ga izdelata priznani, neodvisni strokovnjak, na primer posameznik, ki je član univerze/raziskovalne ustanove, svetovalec na sodišču/svetovalec, odobren v sodnem postopku, ali potrjeni/priznani strokovnjak ⁽²⁾. Izvedenska mnenja se lahko štejejo za zadovoljive dokaze za obdelano in neobdelano slonovino (npr. kadar ni mogoče uporabiti forenzične analize). Pri starini iz obdelane slonovine se lahko starost določi na podlagi sloga tehnike rezljanja in ročne obdelave.

Če zgoraj opisani dokazi niso na voljo, bi bilo treba od vložnikov zahtevati, naj predložijo kombinacijo drugih oblik dokazov o zakoniti pridobitvi (glej druge oblike dokazov spodaj). Države članice bi morale vložnika pozvati, naj v utemeljitev svoje vloge predloži čim več različnih vrst dokazov. Kot je navedeno zgoraj pod naslovom *Splošne ugotovitve*, bosta količina in vrsta dokazov, ki bodo pomenili zadovoljiv dokaz o pridobitvi, odvisni od narave vloge in z njo povezanega tveganja. Kadar so predmet vloge za potrdilo za trgovino znotraj EU komercialne količine neobdelane slonovine, bi morale države članice razmisliti o tem, da sprejmejo samo dokaze, navedene v prvih treh alineah zgoraj.

Druge oblike dokazov, ki lahko pomenijo zadovoljiv dokaz o zakoniti pridobitvi, vključujejo naslednje (po možnosti kombinacijo naslednjega):

- originalno izvozno dovoljenje CITES iz države izvoza ali originalno izvozno (npr. carinsko) listino. Listine bi bilo treba po možnosti preveriti na podlagi informacij v ustreznih podatkovnih zbirkah,
- za „obdelane osebke“, ki vsebujejo slonovino, dokument potrjenega/priznanega strokovnjaka,
- potrdilo o prejemu ali račun, darilno pogodbo ali dokumente o dediščini, kot je oporoka,
- stare fotografije predmeta iz slonovine (z datumom, prepoznavno osebo ali v kraju izvora), staro dovoljenje za lov (ali druge dokumente v zvezi z lovom), zavarovalne listine, pisma ali stare javne dokumente (kot so časopisni članki ali druga originalna poročila/objave, ki zagotavljajo dokaz o izvoru osebkov),
- druge stranske dokaze v podporo pojasnilu glede zakonite pridobitve, kot so potrdilo o delu osebe, ki je pridobila osebek (npr. v Afriki), ali kopije žigov v potnem listu,
- izjavo priče/pisno izjavo pod prisego ali podpisano izjavo lastnika. Države članice lahko razmislijo o tem, da od vložnika zahtevajo, naj v podporo izdanemu potrdilu zagotovi pisno izjavo pod prisego, v kateri navede, da se zaveda posledic napačne izjave. Izjava priče/pisna izjava pod prisego bi morala biti podprta z drugimi dokazi, kot so fotografije ali potrdila o prejemu/računi,
- za obdelane osebke ali glasbene inštrumente, izdelane v EU, potrdilo izdelovalca ali strokovnjaka, da je bil inštrument izdelan na ozemlju države članice EU pred datumom zadevne uvrstitve na seznam CITES.

Kadar kljub dokazom, ki jih je vložnik predložil v utemeljitev vloge za potrdilo za ponovni izvoz/trgovino znotraj EU, še vedno obstajajo dvomi glede zakonite pridobitve zadevne slonovine, bi morale države članice razmisliti o posvetovanju z neodvisnim strokovnjakom ali izvedbi forenzične analize, da se preveri starost osebka, stroške pa bi moral kriti vložnik.

⁽¹⁾ Smernice UNODC o metodah in postopkih za vzorčenje slonovine ter laboratorijskih analizah vsebujejo pregled razpoložljivih možnosti laboratorijskih testov in smernice glede odvzema vzorcev za testiranje, vključno s seznamom opreme in materialov, potrebnih za vzorčenje slonovine (glej UNODC (2014), *Guidelines on Methods and Procedures for Ivory Sampling and Laboratory Analysis*. Združeni narodi, New York, zlasti 14.2.2 *Izotopi* (str. 30 in nasl. ter 46), na voljo na spletnem naslovu: https://www.unodc.org/documents/Wildlife/Guidelines_Ivory.pdf).

Glej tudi spletišče www.ivoryid.org.

⁽²⁾ Če se uporabljajo izvedenska mnenja dražiteljev, se lahko pojavi navzkrižje interesov, ki ga je treba skrbno preučiti.

PRILOGA II

Označevanje, registracija in druge zahteve za izdajo potrdil

Na podlagi zakonodaje EU trajno označevanje izdelkov iz slonovine pred podelitvijo potrdila za trgovino znotraj EU ni obvezno, vendar ga nekatere države članice že izvajajo. Poleg tega lahko države članice EU uvozna dovoljenja in potrdila za ponovni izvoz za nekatere izdelke iz slonovine izdajo samo, če so označeni (glej člen 64(1)(d) in člen 65(1) Uredbe (ES) št. 865/2006), z Resolucijo CITES 10.10 (Rev. CoP17) pa se prav tako spodbuja označevanje „celih oklov vseh velikosti in razrezanih kosov slonovine, ki so dolgi najmanj 20 cm in težki najmanj en kilogram“.

V tem okviru se priporoča, naj države članice razmislijo o trajnem označevanju: (i) celih oklov vseh velikosti in (ii) razrezanih kosov slonovine, ki so dolgi najmanj 20 cm in težki najmanj en kilogram. Označevanje omogoča, da se potrdilo poveže z zadevnimi predmeti iz slonovine, in izboljšuje sledljivost v sistemu.

Priporoča se, naj se tako označevanje izvaja v skladu z Resolucijo CITES 10.10 (Rev. CoP17): „celi okli vseh velikosti in razrezani kosi slonovine, ki so dolgi najmanj 20 cm in težki najmanj en kilogram, se označijo z oznakami, ki se vtisnejo s pritiskom, neizbrisljivim črnilom ali drugo obliko trajnega označevanja na podlagi naslednje formule: dvočrkovna oznaka ISO za državo izvora, zadnji dve številki leta/serijska številka za leto/in teža v kilogramih (npr. KE 00/127/14). Priznava se, da imajo različne pogodbenice različne sisteme za označevanje in lahko uporabljajo različne prakse za opredeljevanje serijske številke in leta (ki je lahko na primer leto registracije ali obnove), vendar morajo vsi sistemi privedi do enkratne številke za vsak kos označene slonovine. Ta številka bi morala biti pri celih oklih navedena na ‚delu okla ob ustih‘ in poudarjena z barvnim odtiskom.“

V Resoluciji je navedeno, da bi morala biti z oznako navedena država izvora, če pa ta država ni znana, ko država članica EU označuje predmet, bi se morala z oznako ISO označiti država označevanja. Države članice lahko za ustrezno štejejo določitev, da stroške trajnega označevanja krije imetnik/lastnik slonovine.

Ko je predmet trajno označen, bi bilo treba oznako skupaj s številko potrdila in vsemi ustreznimi informacijami, kot so dolžina, teža in predkonvencijski status, vnesti v elektronsko podatkovno zbirko, da se olajša prihodnje preverjanje. Informacije bi bilo treba evidentirati na nacionalni ravni, kjer je to mogoče. Če so informacije evidentirane na regionalni/lokalni ravni, bi moral obstajati nek mehanizem za souporabo informacij z osrednjim (nacionalnim) organom CITES ali nadzor teh informacij, ki ga izvaja navedeni organ. Priporoča se tudi, da se predmeti po označitvi fotodokumentirajo ter da se evidence in fotografije hranijo skupaj.

Države članice so sporočile težave pri preverjanju veljavnosti potrdil za trgovino znotraj EU, ki otežujejo potrjevanje identitete zadevnega osebk (za neobdelane okle). Za rešitev teh težav se državam članicam priporoča, naj:

- zahtevajo fotodokumentacijo osebkov iz slonovine (zlasti neobdelanih celih oklov) in, kjer je to dovoljeno z nacionalnimi sistemi, zagotovijo, da so fotografije pripete/priložene zadevnemu potrdilu za trgovino znotraj EU. Fotografije bi bilo treba skenirati in hraniti z evidencami o izdanem potrdilu. Lastnosti, ki jih je mogoče dokumentirati (in ki lahko pomagajo pri identifikaciji), so med drugim značilna obarvanost, razpoke ali druge poškodbe, ukrivljenost okla in spodnji del okla (npr. gladko odrezan ali scefran). Koristne so fotografije celega okla in spodnjega dela okla. Če okel vključuje gravure, bi morala biti vključena tudi fotografija, iz katere so razvidne podrobnosti in položaj gravur na oklu. Fotografije slonovine, za katero je izdano potrdilo, so še posebno pomembne, če slonovina ni bila označena,
- na potrdilo vključijo podrobnosti o tem, kako sta bila izmerjena teža in dolžina predmeta iz slonovine ter obseg na spodnjem delu okla. Kar zadeva težo, ustrezne informacije vključujejo podatek, kdaj je bila teža določena (ali je bil predmet stehant ob izdaji potrdila oziroma ali so bile uporabljene starejše informacije o teži) in ali teža vključuje

kakršne koli dodatke na oklu (kot je na primer prevleka čez spodnji del okla ali dodatek za pričvrstitev okla na steno), ki so bili morda odstranjeni pri poznejšem tehtanju. Kar zadeva dolžino, ustrezne informacije vključujejo podatek, ali je navedena dolžina zunanja ali notranja dolžina in ali je to dolžina od konice do spodnjega dela okla (ali kakšna druga meritev),

- evidentirajo število zadevnih predmetov in količino v teži (kg) (ker se predmeti zelo razlikujejo po velikosti).
